

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12 и 87/13), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
АМПУТАЦИЈА НА ДОЛЕН ЕКСТРЕМИТЕТ: ПОСТОПЕРАТИВЕН ТРЕТМАН
И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

Член 1

Со ова упатство се пропишува постоперативен третман и рехабилитација при ампутација на долен екстремитет.

Член 2

Начинот на постоперативен третман и рехабилитација при ампутација на долен екстремитет е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на постоперативен третман и рехабилитација при ампутација на долен екстремитет по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на третманот, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-8881/2
30 ноември 2013 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Тодоров

АМПУТАЦИЈА НА ДОЛЕН ЕКСТРЕМИТЕТ: ПОСТОПЕРАТИВЕН ТРЕТМАН И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

МЗД Упатство
03.04.2009

- Основни податоци
- Третман непосредно по оперативниот зафат
- Вежби
- Поставување протеза
- Следење и профилакса на болката

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

- Управување со болката, превенција на венска тромбоза и редукција на отокот на чкунката се главни цели во акутната фаза.
- Физикална терапија треба да се воведи толку порано колку што може да се толерира, со цел повторно да се врати оптималниот функционален капацитет и подвижност.
- Мора да бидат направени планови во врска со соодветна рехабилитација, опрема и адаптација на домот на пациентот.

ТРЕТМАН НЕПОСРЕДНО ПО ОПЕРАТИВНИОТ ЗАФАТ

- Соодветно управување со болката.
- Профилакса на венска тромбоза (медикаментозна терапија и физикална терапија)
- Вежби на длабоко дишење за постарите пациенти (на пр. користејќи помагало “дувај во шише”).
- Пациентот мора да избегнува:
  - Потпирање на колкот или коленото во флектирана положба.
  - Седење во истата положба подолго време или кои било други положби што придонесуваат за настанување на едем на екстремитетот.
- Исто така, кога е во постела, пациентот треба да лежи во странична или во положба на стомак онолку долго колку е можно (ја поттикнува екстензијата).
- Со цел да се намали отокот колку што е можно порано, треба да се започне со употреба на компресивен завој или на еластичен чорап.
- Бандажирањето за обликување на чкунката треба да започне толку порано колку чкунката толерира лесен притисок. Како намотувањето на завојот напредува кон проксимално, треба да се аплицира помал притисок.
- Прилагодувањето кон лежиштето со силиконска облога може да започне веќе 5-10 дена по операцијата откако претходно сме се обезбедиле дека нема компликации кои ја зафаќаат чкунката. Употребата на лежиште со силиконска облога се зголемува постепено.
- Чкунката мора да биде заштитена од траума. Крвавењето ќе го забави заздравувањето на раната.
- Лице за поддршка кое го има истиот проблем може на многу начини да му помогне на ампутирецот.

ВЕЖБИ

- Тие треба да започнат колку што е можно порано и да се спроведуваат неколку пати на ден.
- Вежби за остаточниот екстремитет, особено за екстензијата на зглобот.
  - При лежење во положба на страна или на стомак чкунката бавно се истега и се екстендира кон назад.
  - Стоејќи, чкунката се истега кон назад колку што е можно подалеку.
  - Вежби за екстензија на коленото се изведуваат при стоење, седење и лежење.
- Другите екстремитети и трупот мора, исто така, да се вежбаат.
- Постојат и вежби со кои се вежба станувањето, како и вежби кои се работат во стоечка положба.

ПОСТАВУВАЊЕ ПРОТЕЗА

- Периодот на аклиматизација на силиконската облога се продолжува додека едемот не се повлече, по што пациентот се оспособува за лежиште за да ја земе протезата.
- Постапувањето на протезата и неговото временско усогласување се проценуваат индивидуално. Можно е да се обезбеди лежиште изработено по нарачка веќе од 3 недели по операцијата.
- Ако поставувањето на протезата е одложено, стоењето и тренингот за од може да се спроведат со помош на помагало за рано одење.

СЛЕДЕЊЕ И ПРОФИЛАКСА НА БОЛКАТА

- Справување со тежината е важно.
- Мора да се мониторира способноста на чкунката да поднесува тежина и соодветноста на протезата.
- Компресивни преврски, потпорни чорапи и силиконски ракави може да се употребат против создавањето едем.
- Соодветна аналгезија.
- Пациентот мора да исполнува услови за различни рехабилитациони програми финансирани од државата.

Authors:

Timo Pohjola and Mika Määttä

Article ID: ebm00434 (020.084)

© 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines 03.04.2009 www.ebm-guidelines.com**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 5 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до април 2014 година.**